

Ondernemen in de klas

Charlotte Coucke • Vlajo-coördinator West-Vlaanderen
 Ilse Vanderhaeghe • dienst Economie - Provincie West-Vlaanderen

Soms wordt ondernemerschap thuis met de spreekwoordelijke papepel opgediend. Maar ook de school kan de ondernemerskriebel bij de jongeren aanwakkeren. Initiatieven zoals *Vlajo* vzw (de organisatie achter de mini-ondernemingen, de Droomfabriek en Small Business Projects) en de *Ondernemingskoffer* van de Provincie West-Vlaanderen, bieden inspiratie en praktijkervaring voor zowel het lager, het middelbaar als het hoger onderwijs.

Vlajo vzw slaat een brug tussen het onderwijs en het bedrijfsleven.

WEST-VLAAMSE MINI-ONDERNEMINGEN IN DE LIFT

Charlotte Coucke • Vlajo-coördinator West-Vlaanderen

Het is alom bekend dat het huidige onderwijs momenteel nog onvoldoende inspelt op en ondersteuning biedt aan de overgang van jongeren naar de arbeidsmarkt. Vlaamse Jonge Ondernemingen (Vlajo) vzw doet daar iets aan. Onze organisatie bouwt een brug tussen jongeren en bedrijven door middel van de bewezen 'learning by doing'-methodiek, waarbij jongeren hun competenties en ondernemingszin kunnen ontdekken. De meest bekende werkvorm zijn de mini-ondernemingen in het hoger middelbaar onderwijs. Die kennen in onze provincie een opmerkelijke groei.

Vlaamse Jonge Ondernemingen (Vlajo) vzw is een non-profitorganisatie die jongeren vertrouwd wil maken met en aanzetten tot ondernemingszin. Studeerende jongeren leren op een spontane manier hun eigen potentieel ontdekken en verruimen hun blik op de toekomst. Vlajo ontplooit initiatieven die een brug slaan tussen het onderwijs en het bedrijfsleven met het oog op meer welzijn en welvaart in Vlaanderen. De organisatie is gestuurd vanuit het bedrijfsleven en opereert in samenwerking met het departement Onderwijs en de vier onderwijsnetten. Vlajo telt 24 medewerkers en 500 vrijwilligers en haalt haar middelen zowel uit overheids-subsidies als uit private sponsoring.

Vlajo West-Vlaanderen maakt deel uit van een Europees netwerk. De koepelfederatie - Junior Achievement Young Enterprise - groepeerde 40 nationale bewegingen. Er is een grote samenwerking tussen het onderwijs en de ondernemerswereld.

Vlajo werkt voor al haar projecten in samenwerking met pedagogische begeleidingsdiensten, zodat ze voldoen aan alle educatieve eisen.

De projecten van Vlajo introduceren een andere manier van 'les' krijgen. Een verrijking voor de leerlingen, waarbij hun nieuwsgierigheid en creativiteit worden geprikkeld. Ook de docenten zijn

enthousiast over deze andere manier van lesgeven.

De betrokken ondernemers en droomcoaches zijn er eveneens voor gewonnen.

De Vlajoprojecten in West-Vlaanderen .. in een notedop:

De Droomfabriek (eerste kleuterklas tot zesde leerjaar)

De Droomfabriek is een project dat leerkrachten, kleuter- en lager onderwijs een instrumentarium biedt om de ondernemingszin en de daarbij horende vaardigheden van hun leerlingen volop te stimuleren.

Het project start met het bezoek van een droomcoach in de klas. Dit is een ondernemende persoon die enthousiast een klas op weg zet. Hij vertelt over zijn eigen beroepsleven en laat de kinderen al eens dromen... Daarna kan de klas aan de slag. Voor elke klas is er een apart thema, ook al voor de allerkleinsten. Ze leren gedurende de verschillende jaren de diverse ondernemingen kennen, leggen contacten met diverse beroepen, maar moeten bovenal telkens zelf aan de slag om iets te gaan ondernemen met hun klas. Hierbij staat niet het verdienen van geld voorop, maar wel het durven, het creatief denken en het uitwerken. De rol van de leerkracht wordt beperkt tot die van leercoach zodat de kinderen echt zelf oplossingen mogen bedenken voor hun problemen.

Na het klasproject gaan de leerlingen op bezoek in het bedrijf van hun droomcoach om er hun ervaringen eens te toetsen aan de realiteit.

Met De Droomfabriek leren kinderen reeds van jongs af aan in team werken, overleggen, creatieve klasprojecten op poten zetten, problemen aanpakken, kortom heel wat vaardigheden die hen later nog goed van pas zullen komen.

In het schooljaar 2009-10 namen **320** West-Vlaamse klasjes deel aan de Droomfabriek

Jieha! (Jong Initiatief voor Ethische Handel) (tweede graad secundair onderwijs)

Jieha! is een **korte ondernemingservaring** waarbij de leerlingen een eigen onderneming starten en Fair Tradeproducten verkopen. Via dit project krijgen de leerlingen een notie van ethisch bewustzijn. Vlajo ondersteunt de opstart via een startlening en de winst wordt nadien geschonken aan een goed doel naar keuze. Tijdens de vier jongste schooljaren waren er in totaal **150** West-Vlaamse Jieha's, goed voor circa **2.300** studenten.

Mini-onderneming (derde graad secundair onderwijs)

De mini-onderneming is een doe-leerformule waarbij de leerlingen hun persoonlijke mogelijkheden en talenten leren verkennen, aan de hand van een eigen bedrijfje. Leerlingen kruipen voor de duur van één schooljaar in de huid van de ondernemer en richten een eigen miniatuurbedrijf op, waarbij een gekozen product wordt gecommmercialiseerd met inzet van personeel en startkapitaal. De nadruk ligt op doen: eerst denken en dan effectief durven doen.

Het aantal mini-ondernemingen in West-Vlaanderen zit fors in de lift. In het schooljaar 2009-10 werden **93** dergelijke projecten opgericht in **53** scholen en gedragen door **1.200** studenten. Dat is een absoluut record (zie **figuur 1**). In het voorafgaande schooljaar (2008-09) ging het over 76 mini-ondernemingen in 40 scholen. Meer dan de helft van de West-Vlaamse scholen neemt deel aan één of meerdere Vlajoprojecten. Het feit dat één school ook meerdere mini-ondernemingen kan tellen, wakkert de interne concurrentie onder de deelnemers aan. Bovendien behaalden West-Vlaamse studenten monsterscores tijdens de innovatiemarathon in het schooljaar 2009-10.

Studentenbedrijf.BE

Studentenbedrijf.BE is de mini-onderneming uitgebreid met een aantal elementen om aan de checklist te voldoen voor het **attest bedrijfsbeleid**. Drie tot vijf leerlingen werken samen een onderneming uit vanuit de rode draad: het ondernemingsplan. Net als in een mini-onderneming gaan zij hun plannen effectief uitwerken. Bovendien bespreken ze zaken als een faillissement, het huwelijksstelsel van een zelfstandige en zo meer.

Small Business Project (hoger onderwijs)

Small Business Projects (SBP's) zijn de mini-ondernemingen van het **hoger onderwijs**. Meer nog dan in het secundair onderwijs wordt de nadruk gelegd op het realiseren van een junior businessplan in een winstgevende activiteit. Alle disciplines zijn vertegenwoordigd, van ingenieurs over economen tot studenten elektromechanica en vroedkunde. SBP ontwikkelt vooral de attitude tot ondernemerschap.

Sinds de start van dit project in 2001, participeerden er circa **700** West-Vlaamse groepen, samen goed voor ongeveer **4.000** studenten. Twee succesvolle West-Vlaamse SBP's -MobileJuice en Ticketeazy - zijn uitgemond in een volwaardige onderneming. Dit onder impuls van studenten New Multimedia en communicatietechnologie van de Provinciale Industriële Hogeschool (PIH) in Kortrijk (Howest). MobileJuice vond ondertussen onderdak in het Ondernemerscentrum Kortrijk en Ticketeazy in het Bedrijvencentrum Waregem.

Enkele cijfers

Er is een constante groei van studenten die deelnemen aan een Vlajoproject. Zowel de bestaande projecten winnen studenten en scholen, maar ook de projecten zelf worden uitgebreid. Vlajo speelt in op de huidige situatie in de onderwijs- en ondernemerswereld en ontwikkelt nieuwe projecten als de vraag er is. Vlajo kan ook rekenen op een hoge retentiegraad in West-Vlaanderen. Zie figuren 2, 3 en 4.

In West-Vlaanderen kunnen wij rekenen op meer dan 500 leerkrachten en docenten die de jongeren begeleiden. Deze mensen nemen de rol van leercoach op zich en investeren mee in de toekomst.

Droomcoaching

Waarom besloot Marc Coucke om zelf shampoo te maken? Wat voelde Kim Clijsters bij haar eerste overwinning? Wat drijft mensen om zich in te schrijven voor 'Mijn restaurant' of 'The Block'? Alles begint met een droom! Ook een succesvol project van Vlajo start met een droom waaruit creativiteit, energie en passie geput worden om het project te realiseren. Het opzet van Vlajo West-Vlaanderen is om elk Vlajoproject te koppelen aan een droomcoach. Eind vorig schooljaar organiseerde Vlajo West-Vlaanderen VIPS van Vlajo, een bedankingsevent waarop alle docenten, leerkrachten, droomcoaches en potentiële droomcoaches werden uitgenodigd. Uit deze avond zijn nieuwe samenwerkingen leerkracht-droomcoach ontstaan. Die werden in september omgezet naar persoonlijke ontmoetingen tussen de ondernemer en de jongeren.

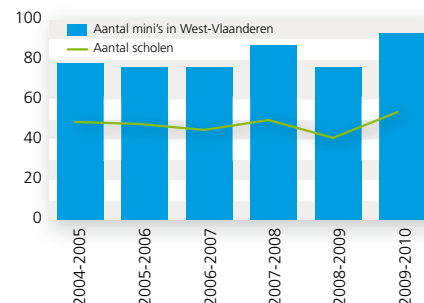

Online gaming

Een recente West-Vlaamse studie leert dat vier op de vijf leerlingen gamen. Gaming is veel meer geworden dan amusement. Serious gaming zijn computerspellen die gericht zijn op het werven van kennis, vaardigheden en attitudes. Zij zijn meer dan een spelletje! Ook hier speelt Vlajo op in: Vlajo Challenge is een online game dat als voornaamste doel heeft creativiteit, informatisering, techniek en ondernemingszin samen te brengen om zo het ondernemend gedrag van de leerlingen te stimuleren en te verbeteren. Klasgenoten worden online winkeleigenaars en spelen samen en tegen elkaar in een winkelstraat van hun eigen stad. ■

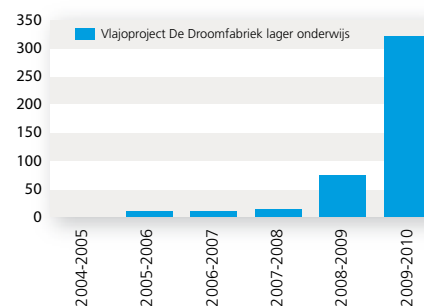
Figuur 1

Evolutie mini-ondernemingen in West-Vlaanderen

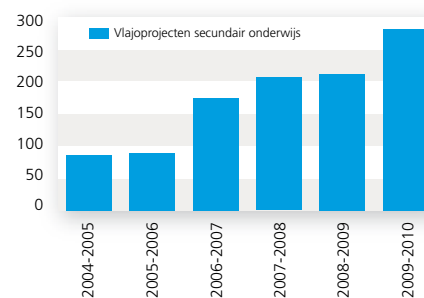
Figuur 2

Evolutie Vlajoprojecten in het lager onderwijs in West-Vlaanderen (droomfabriekklasjes)

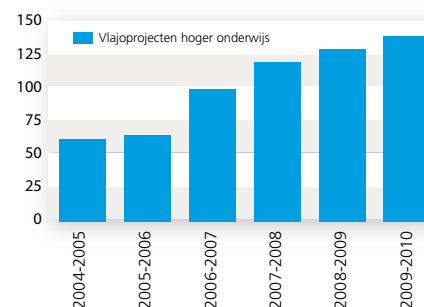
Figuur 3

Evolutie Vlajoprojecten in het secundair onderwijs in West-Vlaanderen

Figuur 4

Evolutie Vlajoprojecten in het hoger onderwijs in West-Vlaanderen

BRON: Vlajo, verwerking WES.

Een koffer vol ondernemingszin...

Ilse Vanderhaeghe • dienst Economie - Provincie West-Vlaanderen

In 2008 lanceerde de Provincie West-Vlaanderen de 'koffer vol ondernemingszin' als speels werkinstrument voor het lager onderwijs. Circa 150 leerkrachten in ruim 100 scholen maakten sindsdien gebruik van de educatieve koffer.

'Ondernemen. Het zit in ons' is één van de speerpunten van de Provincie West-Vlaanderen. De Provincie ontwikkelde in samenwerking met UNIZO en CEGO (Centrum voor ErvaringsGericht Onderwijs) 'een koffer vol ondernemingszin'. Met dit initiatief wil de Provincie leerkrachten lager onderwijs inspireren om - in de klas en binnen het vereiste leerprogramma - meer ruimte te scheppen voor ondernemen. Kansen geven aan ondernemingszin is immers een belangrijke uitdaging voor het onderwijs. Het concept van deze educatieve koffer is uniek voor Vlaanderen.

De koffer vol ondernemingszin bevat een schat aan ideeën en materiaal voor klasleerkrachten om 6- tot 12-jarigen te stimuleren zelf initiatief te nemen en creatief te zijn en zo ondernemingszin te ontwikkelen in zijn breedste betekenis.

Ondernemingszin wordt in de koffer gedefinieerd als¹:

- de 'vaardigheid' om in de situatie waarin je je zelf bevindt ideeën te bedenken over mogelijke kansen;
- door de optimale inzet van de beschikbare middelen ben je in staat om acties op te zetten die tot de realisatie van waargenomen kansen leiden;
- ondernemen is grenzen verleggen, iets nieuws scheppen, iets duurzaam voortbrengen dat tot de kwaliteit van het leven bijdraagt.

Het gaat dus om meer dan enkel ondernemen binnen een economische context. Ondernemingszin veronderstelt ook vaardigheden als: weten wat je wil, eigen keuzes maken en ze op een efficiënte manier realiseren, van aanpakken weten en jezelf niet laten afschrikken door obstakels. Ook nog: het geheel blijven overzien, reke-

ning houden met feedback en je gedrag bijsturen. Kinderen die daarenboven ook nog eens een portie verbeeldingskracht en creativiteit hebben, die boordevol ideeën zitting, originele oplossingen vinden, met onverwachte voorstellen op de proppen komen, noemen we ondernemend. Onderstaand schema vat het goed samen:

De koffer vol ondernemingszin maakt kind én leerkracht alert voor ondernemingszin. Ondernemingszin moet het kind enerzijds mogelijkheden aanreiken om richting te geven aan zijn/haar leven, levenskwaliteit na te streven, kansen te zien en grenzen te verleggen.

Anderzijds maakt de aandacht voor het thema leerkrachten alert om kinderen die van aanpakken weten ook kansen te geven. Succesvolle ondernemers hebben niet altijd een goede ervaring met onderwijs gehad. De koffer vol ondernemingszin wil leerkrachten sensibiliseren om die grensverleggers een plaats te geven om te gedijen.

Concreet bevat de koffer vol ondernemingszin een kant-en-klaarpakket voor de leerkrachten van het basisonderwijs. Dat bevat onder andere een handleiding per leerjaar, introductieverhalen over ondernemingszin, een minigids met economische begrippen die gelinkt zijn aan posters en screeninginstrumenten om ondernemingszin te herkennen. Andere ingrediënten zijn een minigids voor ondernemende leerkrachten met concrete interventies op individueel en klasniveau, kinderboeken, het ondernemersbordspel 'Maak je eigen zoo', de gids 'Ondernemers uit de buurt' (met tips om een bezoek voor te bereiden), ...

De koffer is er voor alle leerkrachten en leerlingen uit het basisonderwijs en men kan er in elk leerjaar mee aan de slag.

De Provincie West-Vlaanderen organiseert voor de leerkrachten van de West-Vlaamse basisscholen gratis vormingssessies. Na het volgen van deze opleiding krijgt de leerkracht een gratis ondernemerskoffer mee.

Sinds de lancering van de koffer vol ondernemingszin in 2008 hebben al ongeveer 100 scholen of 150 leerkrachten aan deze vormingssessies deelgenomen. ■

¹ Laevers, F. & Bertrands, E. (2004). Ondernemingszin (h)erkennen. Leuven: Centrum voor ErvaringsGericht Onderwijs.

Voor wie?
De koffer vol ondernemingszin is er voor alle leerkrachten en leerlingen uit het basisonderwijs. Men kan in elk leerjaar met de koffer aan de slag.

Gratis vorming en ondernemerskoffer!
Aan alle West-Vlaamse basisscholen die deelnemen aan de vormingssessies van onderhandse slag, schenkt de Provincie West-Vlaanderen gratis een koffer vol ondernemingszin. Voor deze vorming komt men bij voorkeur met 2 leerkrachten van de school.

In deze sessie werken we het concept ondernemingszin en slaan we wel bij het belang van de effecten van werken rond ondernemingszin bij kinderen. We gaan na welke kansen er in de dagelijkse praktijk liggen om kinderen ondernemerder te maken. Daarnaast werken we met deze sessies naar kinderen. We krijgen ideeën bij beschikbare middelen en de economische wereld die nu reeds in WO-lassen of rekenen aan bod komen. Tijdens de vorming produceren we ook in de materialen van de ondernemerskoffer. Tussen de twee vormingssessies proberen we enkele dingen uit met de eigen klas, waardoor we leren van elkaar's ervaringen.

Na het volgen van deze opleiding kan de leerkracht op een vlotte manier met de koffer aan de slag in haar/zijn klas.

Meer info over datums en reservering
www.west-vlaanderen.be/economie
tel: 051 20 20 20
Provincie West-Vlaanderen
Dienst Economie
Ilse Vanderhaeghe
Koning Leopold III-laan 66
8200 Sint-Denijs-Westrem
T 051 20 20 20
E ilse.vanderhaeghe@west-vlaanderen.be

Onderneem met je klas!
Ontdek de provinciale koffer vol ondernemingszin...

De koffer vol ondernemingszin is een initiatief van de Provincie West-Vlaanderen in samenwerking met CEGO (Centrum voor ErvaringsGericht Onderwijs) en UNIZO (Centrum voor Ondernemend Basisonderwijs).

Gepresenteerd door:
Provincie West-Vlaanderen
UNIZO
CEGO